

Oberczián Géza

ÁRAMLÁS

Fürkészte a távot, amerről jött, Kolozsvárt kereste a kéklő messzeségben, hiába, hogy már nagyon messze jutott tőle, és először az útja során pontosan megérezte, hogy sosem tér oda vissza. Nehéz lenne megmondani, mitől jött ez a bizonyosság, egész nap, és előző este is úgy gondolta, csak átmeneti, talán néhány hetes távollétre kell számítania. A magasság teszi, gondolta: más innen a perspektíva, messze ellátni ugyan, de minden részlet homályba vész, város, szerelem, hivatás már csak halovány kontúr, már csak ez a hely valóságos.

A hágó fölötti kopár dombon állt, csak egy satnya kis fa kókadt ágai lengedeztek a kósza szélben, egyébként minden mozdulatlan volt, a szinte süket csendet pusztán néhány méh döngése és a távolból felköhögő motorhang törte meg. Forró volt a nyár, fülledt a délután, András nem emlékezett rá, mikor volt a hegyekben ilyen meleg utoljára. Ez az utolsó hágó a határig, gondolta: az utolsó lehetőség, hogy..., nem, ez nem reális lehetőség, döntötte el. Aggodalommal pillantott le az útra, egy ócska zöld ARO terepjáró pöfögött fölfelé, épphogy feltűnt a kanyar mögött: nem katonai, sóhajtott megkönnyebbülten. Bár nem volt biztos benne, hogy a Securitate katonai kocsit küldene-e utána, vagy inkább a rettegett lefüggönyözött „fekete autót”, ezért is került az utat és mászott fel ilyen magasra. Nem tudhatta, az ellenség milyen álcát ölt, mikor kilép a láthatatlanságból. Hirtelen reflektorfényben érezte magát, mint aki kiváló célpontot nyújt, ezért összegörnyedt és a kis fa mögé bújt, bár abban is biztos volt, hogy ha tényleg keresik őt, az nem ad menedéket.

Az órájára nézett: késnek, persze még nem sokat, csak pár percet, nyugtatta magát. Az óra patinás régi Doxa volt, és kényelmetlenül nyomta a csuklóját, sosem hordott ilyesmit, de ezt Emese adta neki tegnap este búcsúajándék gyanánt, azt mondta, az apjáié volt, mostantól viszont hordja ő, hogy emlékeztesse rá, az idő múlik, még hozzá gyorsan, ne várassa őt túl sokáig, küldjön érte hamar, hogy újra együtt lehessenek: ott leszek otthon, ahol te vagy, mondta András szerint

kissé túl patetikusan: te leszel a hazám, te szabad meg a határokat, tette hozzá. Nagyon szerették egymást, néhány hét múlva lenne egy éve, hogy megismerkedtek, már volt szó házasságról is, de megegyeztek, hogy amíg András darabját be nem mutatják, addig nem tervezgetnek komolyabban. Ha már lesz neve a szakmában, ha lesz sikere az előadásnak, akkor elrohannak az anyakönyvvezetőhöz és megesküsznek. Emese pedzette a templomi szertartást is, András viszont elhesentette a gondolatot: minek, az úgyis csak formáság, fölösleges pénzkidobás lenne. Emese nem ellenkezett, de azért elment a templomba megkérdezni, mennyibe kerülne az esketés. Tegnap délután a búcsúzáskor sírva kérte: hadd, menjek veled, nem kell esküvő sem, nem kell semmi, csak te, mióta megláttalak, te vagy az életem, vigyél magaddal, kérlek! András elmerengett egy pillanatra a megismerkedésükön, épp egy halom kellék dárdát cipelt a színpad felé, mikor a törékeny kis lány belépett a verőfényes utcáról a sötét aulába, egy pillanatra látszott valóságosan szőke, vékony, törékeny testének kecsessége, ahogy lendületesen behajtott maga mögött az ajtót: jelenés, gondolta András, és meghökkent, mikor a lány hangja meglepő erővel visszhangzott az üres előcsarnokban: hová viszi azt a csomó fegyvert?, kérdezte, és ő csak habogni tudott: a színpadra..., Harag főrendező úr kérte... Maga itt a kellékes?, faggatózott a lány: nem, segédrendező vagyok, magyarázkodott zavartan, majd mikor magához tért, visszakérdezett: kit keres, kisasszony? Akkor már ott állt előtte, a dárdák hangos koppanással értek földet a márványpadlón: segíthetek valamiben, segédrendező?, az jó lesz, felelte, megnézne engem? András mást se csinált, mióta a lány belépett: gyönyörű, mondta. Úgy értem, táncolnék, de maga a szoknyát figyelje, magam varrtam, talán kellene a táncosoknak is ilyen..., tisztázta a lány, alapállásba állt, forogni kezdett, könnyű szoknyája repült, vékony haja repült, karján a ridikül repült, úgy tűnt, az egész lány repült, míg egyensúlyát veszve ki nem kötött András karjában: mint mondtam, nagyon szép, kisasszony, mondta András, és elengedte: lehetne, hogy ma együtt vacsorázzunk? Lehetne, lihegte a lány, majd sarkon fordult és elviharzott, vissza a verőfénybe. András csalódott volt, mert meg sem várta, hogy megbeszéljenek időt, helyet, de mikor estefelé végzett, az utcán várta a lány: Thurzó Emese, mutatkozott be, nagyon örülök.

Tegnap ugyanebben a színházban, az üres előcsarnok félhomályában jött oda az egyik segédszínész, és figyelmeztette: följelentették magát, bármelyik percben jöhet magáért a Secu, meneküljön, hagyja el az országot, manapság megint a Duna-csatorna építésére viszik az ilyeneket, ez a Ceaușescu meg van örülve egészen, a segédrendező úr azt biztosan nem élné túl, fusson. András csak nevetett rajta: mi vagy te, besúgó, vagy mi?, ki hiszi ezt el neked?, de a fiú meggyőzte: a nővérem románhoz ment, az a szekus, ő mondta, és hozzátette: mások is vannak a színházból, de ő csak neki szól, feltűnő lenne, ha mindenki elszökne. Azért pont neki, mert hisz a darabjában, igen szép munka, ő bölcsész, ért hozzá: az a darab mirőlunk szól, azt a darabot be kell mutatni, vigye el Magyarországra!

Most pedig ül a dombtetőn, hátát a kis fának veti, lelógó ágai mint egy hangszer húrjai rezegnek a szeme előtt a szélben, ismeretlen dallamot dúdol...

András életének eddigi harminc évében meggyőződéssel vallotta, hogy hiába az elnyomás, a kisebbségi élet, maradni kell, mert ez is Magyarország: ha elmegyünk, ha kiáramlunk, kiözönlünk, az feladás, szokta mondogatni, a haza feladása: meg kell menteni Erdélyt, meg kell menteni a nyelvet, meg kell menteni a magyarságot – ez volt az egyetlen szentháromság, amiben hitt. Apja is nagyon határozott volt ebben a kérdésben, a kis öreg susztert példaképpül lehetett állítani bárki elé hűség és kitartás tekintetében. A család 1940-ben az utolsó pillanatban Brassóból Kolozsvárra költözött, mikor híre ment a II. bécsi döntésnek, így lettek magyar állampolgárok, és egy évvel később így sorozták be őt a magyar hadseregbe. Megjárta az orosz frontot, hazajött a Dontól, végül Budapesten szerelt le 1945-ben. Felajánlották, hogy maradhat Magyarországon, de ő visszautazott és még abban az évben megszületett András.

A Kolozsvári Állami Magyar Színház megfelelő díszletnek bizonyult ahhoz, hogy egy fiatalember, aki elszántan és megrögzötten csak színházzal akart foglalkozni, biztonságban tudhassa magát és tehessen a magyar kultúráért. Nem volt végzettsége, mert a rendszer nem engedett egyetemre olyat, akinek az apja a fasiszta magyar hadseregben szolgált, és haláláig hangoztatta, hogy Erdély Magyarország része és a románok takarodjanak a Kárpátokon kívülre, ahová valók. Ezért érettségi után gyári munkás lett, tíz évig a Steaguban dolgozott, először

mint segéd munkás, majd targoncás, végül lakatos. Közben színdarabírással próbálkozott, mutogatta műveit a rendezőnek a brassói magyarok műkedvelő színjátszó körében, ahová az édesanyja is járt. Ő volt ott a primadonna, az állandó női főszereplő. Aztán jött a nagy lehetőség, mikor Harag György, a Kolozsvári Állami Magyar Színház legendás főrendezője hívta az édesanyját Kolozsvárra, szerződtetni akarta a társulathoz. Ő nem állt kötélnek, maradt, mint azelőtt, cipőboltban eladó, viszont András odaadta az írásait a főrendezőnek, aki végül őt vitte magával, mert meglátta benne a tehetséget. Egy évvel később épp a darabja bemutatására készült a társulat. Most pedig menekül, Nagyvárad felé tart, egy furgonra vár, ami átcsempészi Magyarországra papírok nélkül, egy szál hátizsákkal, benne a darabja kézírata, és egy ajánlólevél a főrendezőtől, semmi más.

Este még telefonált Emesének egy presszóba, ahogy megbeszélték, és kiderült, hogy minden igaz volt, keresték már a színházban és otthon is, Emese hosszan ecsetelte a történeteket – nem is látszottak szekusnak, olyanok voltak, mint az átlagemberek, öltöny, nyakkendő, jólfésültek és kölni szagúak, csak a tekintetük, az hideg volt és kegyetlen: a hátam is borsózott, amikor azt mondták, hogy nem léphetek veled kapcsolatba, és köteles vagyok jelenteni, ha te megjelensz, vagy megtudom, hol vagy, úgyhogy ne is mondd, drága, mert még engem is elvisznek, eltűnök egy tömegsírban, ha csak szólok hozzád, istenem, úgy megijedtem, azóta sem tudok megnyugodni, átmentem a szomszédba, kértem kölcsön egy főzet kávé –, fecsegett – bevallom, fogalmam sincs, hogy fogom megadni, semmit sem lehet kapni, te is tudod, üresek a boltok, persze jólesett, végre igazi kávé –, de most mondd, hogy menjek én be ezek után a színházba, miközben megfigyelnek, ki tudja, téged is melyikük jelentett fel – aztán egy csapásra váltott –, annyira hiányzol, és mondanom is kell valamit, ne ijedj meg, jó dolog, sőt, nagyon jó, de nem most akarom, majd személyesen, hamarosan, ugye, hamarosan.

Nem látom többé, gondolta ismét András, földönfutó lettem, menekülő, akinek nincsenek barátai, csak kapcsolatai, nem bízhat senkiben, folyton a háta mögé néz, milyen élete lenne velem?

A kanyarban piros furgon tűnt fel, lassan pöfögött felfelé, az emelkedő tetején dudált kettőt, egy pillanatra megállt. András lélek-

szakadva rohant le a domboldalon, épp, hogy be tudott ugrani a kinyitott ajtón, és már indult is tovább. Két ismeretlen ült benne, az egyikük, aki az ajtót nyitotta, magyarázni kezdett: nem akarjuk tudni, ki vagy, azt se, mit követtél el, ha egyáltalán elköveztél valamit, te sem fogod megtudni, kik vagyunk. A határ előtt megállunk és várunk éjfélig, akkor lép szolgálatba Traian, a határőr, aki félrenéz, mikor kimegyünk az országból. Téged nem is fog látni, a krumpliszsákok alatt fogsz feküdni. Debrecenig megyünk, ott elválnak útjaink.

Ez hát a bárka, ami elragad, új vizekre, új földre, új életre, gondolta András: messze, messze...

Zabriskie Point (linómetszet)